

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა
ფედაშინის მეგობრები - საქართველო

გარემო და საზოგადოება

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის პერიოდული გამოცემა, № 1 (27) 2015 წელი

სამეგრელო-ზემო სვანეთი - აონაურის გამარჯვებული რეგიონი

პროექტის - „დავასუფთაოთ საქართველო - საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მისი ჩართვა მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების პროცესში (ფაზა 2)“ ფარგლებში, რომელიც ხორციელდება შვედეთის მთავრობის ფინანსური მხარდაჭერით, განმასრვლებელი ჯგუფის მიერ 2014 წლის დასაწყისში გამოცხადდა კონკურსი სახელწოდებით „სუფთა რეგიონი“, რომლის მიზანი იყო გამოვლენილიყო საქართველოს ყველაზე მეტად დასუფთავებული რეგიონი, მუნიციპალიტეტი და სოფელი.

კონკურსის ფარგლებში შემოსული ინფორმაციისა და ჩატარებული აქციების შეჯამების შედეგად გამოვლინდა 2014 წლის ყველაზე სუფთა რეგიონი.

- 2014 წლის სუფთა რეგიონის წოდება მიენიჭა სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონს;
- 2014 წლის სუფთა მუნიციპალიტეტის წოდება მიენიჭა ახმეტის მუნიციპალიტეტს;
- 2014 წლის სუფთა სოფლის წოდება მიენიჭა სოფელ ჭითაწყარო (ზუგდიდი მუნიციპალიტეტი).

გამარჯვებულებს სიმბოლური საჩუქრები გადასცეს პროექტის განმასრვლებელი ჯგუფის წევრებმა, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (Sida) ხელმძღვანელმა საქართველოში ქალბატონმა ევა სმედბერგმა და გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრმა ბატონმა ელგუჯა ხოკრიშვილმა.

ერთხელ ამერიკაში ანუ ერთჯერადი მოთხოვნილება...

ჯერ კიდევ მაშინ, როცა 1961 წელი იყო და ჩემი საჭიროება არსებობდა, მაგრამ ჩემზე არავინ ფიქრობდა, კოსმოსური ხომალდით „ვოტსტოკ-1“ საბჭოთა კოსმონავტი იური გაგარინი გაფრინდა შორეული ვარსკვლავებისკენ... ვინ იფიქრებდა, რომ ისე როგორც ეს „გაფრენები“ მეც გარემოსა და ჩვენი პლანეტისათვის სერიოზული საფრთხე გავხდებოდი...

ერთხელ ამერიკაში ქიმიკოსს, სამი შვილიშვილის ბაბუას, ვიქტორ მაილზს ცხოვრებამ აიძულა, რომ მე გამოვეგონებინე. ეს მოხდა ერთ მშვენიერ კვირა დღეს, მშობლებმა ბაბუას შვილიშვილები მიუყვანეს. შეწუხებულმა ბაბუამ ჩემი შექმნისთვის ტექნოლოგიის დამუშავება დაიწყო. ჩემზე პირველი ექსპერიმენტი კი მისმა შვილიშვილებმა ჩაატარეს, შემდეგ ხალხი გადაირია ჩემზე, ყველგან გაჩნდა ჩემზე ერთჯერადი მოთხოვნილება, იმდენად კარგი ვიყავი სახელად „განებივრებაც“ კი დამარქვეს.

მე ვიქტორ მაილზის მოგონილი „პამპერსი“ ვარ. „პამპერსი, რომელმაც ეპოქა შეცვალა და ყველგან ჩემმა გამოჩენამ ახალი ეპოქაც კი შექმნა... ასე დიაბადა „პამპერსის თაობა“. მე გავანებივრე ბავშვები, უფრო სწორედ დედები და მამები, მაგრამ მე არ მაქვს ჩემი ადგილი, მე ხომ ერთჯერადად გჭირდებით და ჩემ შემდგომ ბედზე არავინ... ან თითქმის არავინ ფიქრობს...

სანამ ერთი ქვეყნიდან მეორეში გადავაადგილდები, სამედიცინო პროდუქტი მქვია, ვცხოვრობ აფთიაქებში, საიდანაც ცალობით წამილებენ, გამომიყენებენ და ნარჩენად, უფრო სწორედ კი ნაგავად გადამაქცევენ... მაგრამ რატომღაც გამოყენების შემდეგ სტატუსი მეცვლება და არც სამედიცინო ნარჩენი მქვია და არც სახიფათო, არადა როცა გადასახადებისაგან თავის არიდება სჭირდებათ, მაშინ სამედიცინო ვარ, გამომიყენებენ და მერე ჩემი მოვლისთვის ფულის დახარჯვა ენანებათ და ჩვეულებრივი ნაგავით მექცევიან... არადა სულ არ ვარ ჩვეულებრივი, სხვა საყოფაცხოვრებო და სამედიცინო ნარჩენებზე „გამძლე და მდგრადი“ ვარ, გამოყენების შემდეგაც შემიძლია ბევრს ვანანო ასეთი მოქცევა ჩემთან... მე ხომ პოლიეთილენის პარკებსა და „პლასტმასის“ ბოთლებზე დიდ ხანსაც კი ვცოცხლობ...

მე გამოყენებული და ქუჩაში მოსროლი პამპერსი ვარ... წლებია საქართველოში ვცხოვრობ და ნებისმიერ ფასად მყიდულობენ... მყიდიან... მყრიან - ტრანსპორტიდან, კორპუსებიდან ან სულაც სადარბაზოდან... მოსროლილს ვის მანქანაზე არ მიმირტყამს თავი.

ამბობენ თუ უადგილო ადგილს დამინახეს ჯარიმა იქნებაო, მაგრამ სად არის ჩემი ადგილი ჯერ კიდევ გაურკვეველია, რამდენად საშიში ვარ და რა კატეგორიას განვეკუთვნები, ვინ ვარ მე?

სამედიცინო ნარჩენი თუ უბრალოდ ნარჩენი, არადეგრადირებადი, მეტჯერ გამოუყენებელი ნაგავი, რომელსაც ხშირად „ჩვეულებრივ“ სანაგვეს - საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონსაც კი არ აღირსებენ ხოლმე...

არადა მე მართლაც განსაკუთრებული ვარ და განსაკუთრებულ მოპყრობას ვიმსახურებ! მე მართლაც სამედიცინო ნარჩენი ვარ და თანაც როგორი?! მიფრთხილდით მე განებივრებთ, მაგრამ თუ სათანადოდ, ისე რო-

გორც მეკადრება არ მომექცევით, მზად ვარ ჩემ შეიარაღებაში არსებული მიკრობებისა და ქიმიური ნივთიერებებით მთელი არსენალი თქვენს წინააღმდეგ მივმართო...

მე ერთხელ ამერიკაში მაილზმა გამომიგონა და „გამანებივრებელი“ შემარქვა, საქართველოში კი ალბათ ჩემ ხარჯზე გამდიდრებული ბიზნესმენების ფაქიზი ჯიბეების ზედმეტი შეწუხებისაგან დაცვის მიზნით სათანადო ადგილს არ მანიჭებენ... „შემოვდივარ“ დაუბეგრავად, როგორ სამედიცინო პროდუქტი, მყიდიან, მიყენებენ და შემდეგ აღარ უნდათ მალიარონ სამედიცინო ნარჩენად... ასე არ გამოვა მეგობრებო, დამაფასეთ და მომეპყარით სათანადოდ, თუ არადა ინანებთ!

არ მომისროლოთ !

განმაცალკევეთ !

მალიარედ სამედიცინო ნარჩენად !

და

განმათავსეთ, გამაუვნებლეთ, როგორც სამედიცინო ნარჩენს ეკადრება, გახსოვდეთ მე სასიფათო და ძალიან მედეგი გახლავართ, მე ასეული წლობით შემიძლია „წყენის გულში შენახვა“ და სამაგიეროს გადახდა !

დამაფასეთ და მალიარეთ, მაშინ კვლავ გაგანებივრებთ და არ განანებთ...

სოფო ძიგუა

TV და რადიო პალიტრა, გარემოსდაცვითი თოქ-შოუ „მწვანე-ზონის“ კორესპოდენტი

გა - ნარჩენი - ნაგავი!

ქუჩებში სავსე ურნები, ხეებზე პარკები, არასათანადო ადგილზე დაყრილი ნაგავი, სუნი, რომელიც გახრჩობს და ისე გაღიზიანებს, რომ ცდილობ ჩქარა მოშორდე ამ ადგილს - ყველასათვის ნაცნობია.

„ნუ დაყრი ნაგავს“ - ხშირად მოგვხვედრია თვალში ასეთი ტიპის წარწერა სხვადასხვა ადგილას, იქნება ეს კერძო საკუთრების თუ სახელმწიფო დაწესებულების შენობები, თუმცა ისიც გვინახავს როგორ ყრია ნაგავი ამ წარწერების ქვეშ.

„აბა სად წავიღოთ ნაგავი?!“ - დიდ ქალაქებში ეს პრობლემა მეტნაკლებად მოგავრებულება, ნაკლებად არის გადავსებული ურნები, მაგრამ დიდი პრობლემები რეგიონებში და სოფლებში, სადაც უმრავლეს შემთხვევაში კომუნტინერებიც არ დგას და ნაგავის პრობლემაც უმართავია, რამაც წარმოქმნა ე.წ სტიქიური ნაგავსაყრელები, რომლებიც თავის მხრივ დიდ პრობლემას წარმოადგენს.

ნარჩენი სხვა გარემოს დამაბინძურებლებთან შედარებით ყველაზე თვალით ხილული პრობლემაა, რომელიც სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან შედგება და რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს ხშირ შემთხვევაში შეიძლება მომგებიანი და სასარგებლოც აღმოჩნდეს.

ნაგავი თუ ნარჩენი

რომ გავიგოთ რა შემთხვევაში შეიძლება მივიღოთ სარგებელი ნარჩენებისაგან და შევამციროთ გარემოზე მისაყენებელი ზიანი, პირველ რიგში უნდა გავრკვეთ რა განსხვავებაა ნაგავსა და ნარჩენებს შორის.

ჩვენ ყველაფერს ნაგავს ვეძახით, რაც უკვე პირველადი მოხმარების შემდეგ ვყრით, იქნება ეს ე.წ პოლიეთილენის პარკები, ბოთლები, თუნუქის ქილები თუ სხვა. თუმცა, ნარჩენები ნაგავისგან განსხვავებით შეიძლება მეორადად გადამუშავდეს და შეცვლილი სახით გამოვიყენოთ.

ღღას ჩვენთან საქართველოში

ღღესღღობით საქართველოში ყველა სახის ნარჩენები შერეულია ანუ ნაგავის სახით გროვდება, რისთვისაც გამოიყენება საშუალო ზომის კონტეინერები. აღნიშნულის შემდგომ იგი სატვირთო მანქანებით გადაიზიდება ევროთწოდებულ მყარი საყოფაცხოვრებო (მუნიციპალური) ნარჩენების პოლიგონებზე, სადაც საუკეთესო შემთხვევაში ისინი რა თქმა უნდა შერეული სახითვე იმარხება. სულ საქართველოში 70-ზე მეტი ასეთი პოლიგონი ფუნქციონირებს, თუმცა გარემოსდაცვის ექსპერტის, "საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის" წარმომადგენლის ლია თოდუას აზრით, არსებული პოლიგონების აბსოლუტური უმრავლესობა, არ შესაბამება ნარჩენების უსაფრთხო განთავსების ელემენტარულ პრინციპებსაც კი და პრაქტიკულად არაფერით განსხვავდება ჩვენთან არსებული 300-მდე სტიქიური ნაგავსაყრელისგან.

„იქ განთავსებული ნარჩენები, გარემოს - ნიადაგის და წყლის მუდმივი დაბინძურების წყაროდ გვევლინება. ჩვეულებრივ, მძიმე მდგომარეობაა ჰაერის დაბინძურების მხრივაც, რადგან საერთო მასაში შერეული ორგანული წარმოშობის ნარჩენები მათი სათანადო რაოდენობით მიწით დაფარვისა და შემდგომი დაწნევის - „დაპრესვის“ განუხორციელებლობის გამო ააღდება, რაც მათი ხრწნის პროცესის - მეთანის ე.წ. „ბუნებრივი აირის“ გამოყოფის და მასზე მაღალი ტემპერატურის შემოქმედების შედეგია. ყველაზე საგანგაშო

კი ის არის, რომ ამ დროს ნაგავის ალში იწვის პლასტმასის (პეტ) ბოთლები, პოლიეთილენის პარკები და სხვა პოლიმერული მასალები, რის შედეგადაც ჰაერში გამოიყოფა სხვადასხვა კანცეროგენული (სიმსივნის გამომწვევი ნივთიერებები) მათ შორის დიოქსინები და სხვა მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლები.“ - აცხადებს ლია თოდუა.

სწორედ, ნარჩენების შერეულად ანუ ნაგავის სახით შეგროვება საბოლოოდ უმძიმესი შედეგებით, მათ შორის ათასობით ადამიანის ჯანმრთელობის გაურესებით და ხშირად სასიკვდილო შედეგადაც კი მთავრდება.

არადა, საქართველოში საკმაოდ ბევრია საწარმო, სადაც შესაძლებელია სხვადასხვა სახის ნარჩენის გადამუშავება. ჩვენთან ფუნქციონირებს მინის რამოდენიმე ქარხანა და ქალაქის გადამამუშავებელი ფაბრიკა, არის გარკვეული მოთხოვნა მეორადი, ე.წ. პლასტმასის ბოთლებსა და პოლიეთილენის პარკებზე, ხოლო სხვადასხვა სახის ლითონის პროდუქციაზე კი მოთხოვნა შეიძლება ითქვას ამოუწურვადია, რადგან ჯართის სახით,

ფერადი და შავი ლითონები ინტენსიურად გაედინება საქართველოს საზღვრებს გარეთ. ეს ყოველივე თითქოსდა მნიშვნელოვნად უნდა ამცირებდეს, პოლიგონებზე განსათავსებელი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების რაოდენობას, მაგრამ ეს ასე არაა, რადგან საწყის ეტაპზევე ნარჩენები ირევა კონტეინერებში, საიდანაც შემდგომ მათი გამოცალკევება უაღრესად რთული, ხოლო ზოგჯერ შეუძლებელია. ამიტომაც, ხსენებული საწარმოები და მიმღები პუნქტები დიდი წილად დაუტვირთავი რჩება და „სასარგებლო“, საკმაოდ ფასეული ნარჩენები, შემოსავლის ნაცვლად საბოლოოდ დაავადებებისა და სიკვდილის წყაროდ იქცევა.

აღსანიშნავია, რომ მიმდინარე წელს, გარემოს დაცვის სამინისტრომ პარლამენტს წარუდგინა კანონპროექტი „ნარჩენების მართვის შესახებ“, თუმცა გარემოსდაცვითი საკითხების ექსპერტის ლია თოდუას განმარტებით ეს საკმარისი არ არის.

„ის რომ ხელისუფლების მიერ კანონპროექტი მომზადდა და ნარჩენების მდგრადი მართვისაკენ გადაიდგა გარკვეული ნაბიჯები პოზიტიური მოვლენად მიმაჩნია, თუმცა არასაკმარისად. ჩემი აზრით, უმთავრესი მაინც ის არის, რომ საქართველოში მთლიანობაში და საწყის ეტაპზე მაინც, მსხვილ ქალაქებში ადმინისტრაციულმა ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ ნარჩენების განცალკევებული სახით შეგროვებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის შექმნა. ამ შემთხვევაში საუბარია ნარჩენების ისეთი ძირითადი სახე-

ბი განცალკევებული შეგროვებისათვის საჭირო კონტეინერების განთავსებაზე, როგორცაა ქალაქი, პოლიმერული მასალები, ლითონი, მინა, საკვები და სხვა ორგანული ნარჩენები. ამ შემთხვევაში, მით უფრო თუ ეს სათანადო საინფორმაციო კამპანიის ფონზე განხორციელდა, საქართველოს მოქალაქეთა უმრავლესობა ძალიან მალე მიიჩვევა ამგვარი სისტემით სარგებლობას, რადგან გააცნობიერებს მის დიდ მნიშვნელობას გარემოსდაცვითი და ეკონომიკური თვალსაზრისით.“ - ამბობს გარემოსდაცვითი საკითხების ექსპერტი ლია თოდუა.

იქ, სადაც „ნარჩენების ინტეგრირებული მართვის სისტემა“ არსებობს

თანამედროვე სამყაროში ყველაზე მოწინავედ და ეფექტურად ნარჩენების ინტეგრირებული მართვის სისტემის კონცეფცია ითვლება. ის მოიცავს ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციას, რესურსების აღდგენას, დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობას, ასევე სხვა სისტემებთან ურთიერთქმედებას და სხვადასხვა სიდიდის დასახლებების (ქალაქი, დაბა, სოფელი) ინტეგრირებას. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ტექნოლოგიების შერჩევითა თუ სისტემის ჩამოყალიბების დროზე ყველაზე მნიშვნელოვანი მაინც ერთიანი სახელმწიფო სტრატეგიის და გამართული კანონმდებლობის არსებობაა.

გარემოს დაცვის პრინციპები მოიცავს შემდეგ აუცილებელ პირობებს ნარჩენების მართვასთან მიმართებაში, ესენია:

1. საზოგადოების ჩართულობა ნარჩენების მართვის სისტემის მთელ ციკლში, დაგეგმვიდან განხორციელებამდე.
2. ნაგავსაყრელზე განსათავსებელი ნარჩენების რაოდენობის შემცირება.
3. ნარჩენების ხელმეორედ გამოყენება და გადამუშავება.
4. ნარჩენების შეგროვება და ხელმეორედ გამოყენება ხელმისაწვდომი ტექნოლოგიით.
5. ნარჩენების მართვის სისტემის განხორციელება და მონიტორინგი.

ნარჩენების ინტეგრირებული მართვის კონცეფციის ძირითადი პრინციპები მნიშვნელოვანწილად ემთხვევა განვითარებულ ქვეყნებში სულ უფრო ფართოდ გამოყენებად „3 რინიციატივის“ დებულებებს, როგორცაა შეამცირე- ხელახლა გამოიყენე-გადაამუშავე.

რას გულისხმობს „3 რ ინიციატივა“

პირველი „რ“ (reduce) – „ნარჩენების რაოდენობის შემცირება“ პირველ რიგში გულისხმობს შესაფუთი მასალის შემცირებას, რა მხრივაც მნიშვნელოვანი როლი არა მხოლოდ მწარმოებლებს არამედ მოქალაქეებსაც აკისრიათ, რომლებსაც უპირველეს ყოვლისა შეუძლიათ უარი თქვან პოლიეთილენის ერთჯერად პარკებზე და ისინი მრავალჯერადი ნაჭრის ან სხვა მასალის ჩანთებით ჩაანაცვლონ.

მეორე „რ“ (reuse) – „ნარჩენების ხელახალი გამოყენება“ - მრავალი სახის პროდუქცია შეიძლება მარტივად იქნას ხელმეორედ გამოყენებული იმის ნაცვლად, რომ იგი საბოლოოდ „ნარჩენად იქცეს“ და კიდევ უფრო გაზარდოს ისედაც კოლოსალური მოცულობის ნაგავად ქცეული ნარჩენების ნაკადი. ამის მაგალითები ძალიან ბევრია დაწყებული ტანსაცმლიდან, რომელიც შეიძლება მარტივად განახლდეს ან სხვა ნაკლებად შეძლებულ მფლობელს გადაეცეს და დასრულებული მთლიანობა შენარჩუნებული მინის ბოთლებით, რომლებიც ძალიან მარტივად, მხოლოდ გარეცხვის გზით ხელმეორედ გამოიყენება წარმოებების მიერ.

მესამე „რ“ (recycle) – „ნარჩენების, როგორც მეორადი რესურსების გადამუშავება“ - ეს ერთ-ერთი უმთავრესი მიმართულებაა, ნარჩენების მართვის სისტემაში, რადგან პრაქტიკულად ყველა სახის ნარჩენი მათი განცალკავებული შეგროვების ან შემდგომი გამოცალკევების - სეპარირებისას ექვემდებარება გადამუშავებას, იქნება ეს ქალაქი, ლითონი, მინა, ლითონი თუ სხვა. რაც შეეხება ორგანულ ნარჩენებს, მათ ხშირად იყენებენ ე.წ. კომპოსტირებისთვის, ანუ მათგან ორგანული სასუქის მომზადებისათვის.

პროფესია: ლუჩმა-პურისა და ბუნებისთვის

აღბათ არაფერს ვამბობ უცნაურს, როცა იმ ადამიანებზეც მინდა მოვყვე, რომლებიც ყველა ჩვენთაგანს შეხვედრია - ადამიანები, რომლებიც დღედაღამ ნაგავში იქექებიან, ადამიანები ბოთლებით სავსე ტომრებით, სხვადასხვა სახის ნარჩენებით, საბრალო და სასურველი „ნარჩენის“ დანახვის გახარებული სახეებით. ბევრისთვის უკვე ნაცნობი „ნაგვის მაძიებლები“, რომლებიც ასე შოულობენ პურის ფულს და რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს სამშობლოს წინაშეც იხდიან ვალს. ერთ-ერთი მათგანი გახლავთ ნოდარ ჩერქეზიშვილი, რომელიც სიამაყით ყვება თავის პროფესიაზე.

„მე ნოდარი მქვია, სიღნაღის რაიონის სოფელ მაღაროში ვცხოვრობ, მიუხედავად იმისა, რომ უმაღლესი განათლებით ზოონიჟინერი ვარ და განათლება უკრაინაში მაქვს მიღებული, 12 წელია ველოსიპედით დავდივარ თბილისი-კახეთის გზატკეცილზე და მთელ კახეთში ვაგროვებ შუშის და პლასტმასის ბოთლებს. შემდეგ ისინი თბილისში ჩამომაქვს და ვაბარებ, მიუხედავად იმისა რომ ეს ძალიან სახიფათო საქმეა და შემოსავალიც ასე 7-10 ლარი მაქვს. დაახლოებით 200 შუშის ბოთლი მიმაქვს ერთ წასვლაზე, 3 დღე ვუნდები თბილისში ჩასვა-ჩამოსვლას, გზაში ხან ჩანთა გამეხევა, ხან ბორბალი მიფუჭდება, უკვე 2-ჯერ მოვყევი ავარიაში, მაგრამ გადავრჩი. რომ მეუბნებიან ხოლმე სად შოულობ ამდენ ბოთლსო ვგიჟდები, საქართველო ერთი დიდი ურნაა, სანაგვედაა ქცეული, ტყეები დაბინძურებულია აბა ვის მოეწონება ამის ნახვა...“ - ყვება ბ-ნი ნოდარი.

ნოდარის ბევრი მისწავლისგან განსხვავებით გაცნობიერებული აქვს რომ გარდა ლუკმა-პურის ფულისა, იგი თავისი საქმით გარემოსდაცვით საქმიანობასაც ეწევა და ამით ქვეყანასაც ეხმარება, თან ღიმილით დააყოლებს ხოლმე - „ბენდუქიძემაც ბოთლების შეგროვებით დაიწყო“.

დაზოლოს...

საქართველოში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის მხრივ არსებული მძიმე ვითარების გამოსწორება საზოგადოებისა და ხელისუფლების ერთობლივი ძალისხმევითაა შესაძლებელი! ამ საქმეში კი თითოეული მოქალაქეს შეუძლია საკუთარი წვლილი შეიტანოს. არც თუ ისე ძნელ ამოცანას წარმოადგენს მაგალითად ნარჩენების ურნამდე ან კონტეინერებამდე, თუნდაც ჯიბით ან ჩანთით მიტანა, ყოველთვის ურად ათობით და ხშირად ასობით პოლიეთილენის პაკეტის ნაცვლად ნაჭრის ჩანთის გამოყენება, ნივთების განახლება ან გაცემა, შუშის ბოთლების შეგროვება, მათი შემდგომი ჩაბარება ან ერთადგილას, სხვა ნარჩენების განცალკევებით, კონტეინერის გვერდზე განთავსება და სხვა მრავალი... მაგრამ ეს ყოველივე რა თქმა უნდა საკმარისი არ არის. ამიტომ, სახელმწიფოს გადამწყვეტი როლი ეკისრება ნარჩენების თანამედროვე, მდგრადი, ინტეგრირებული მართვის სისტემის დროულ ჩამოყალიბებასა და გამართულ ფუნქციონირებაში, რადგან სწორედ სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ინფრასტრუქტურული გარემოს შექმნა, ასევე ამ მიმართულებით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისთვის საჭირო ღონისძიებათა მთელი კომპლექსის შემუშავება და დროული განხორციელება...

სოფო ძიგუა
TV და რადიო პალიტრა, გარემოსდაცვითი
თოქ-შოუ „მწვანე-ზონის“ კორესპოდენტი

Clean Up Georgia ურნის გარეშე...

თუ ქუჩაში ნებისმიერი სახის ნარჩენის დაყრას გადაწყვეტთ, საპასუხოდ 80 ლარით დაჯარიმდებით, თუ შენობიდან დააპირებ ნაგვის გადმოყრას – 100 ლარით, ხოლო ავტომობილიდან – 120 ლარით. აღნიშნულს ახლახანს მიღებული „ნარჩენების მართვის“ კოდექსი ადგენს, რომლის ავტორიც გარემოს დაცვის სამინისტროა.

გარემოს დაბინძურებაზე მინიმალური ჯარიმა 50 ლარით, მაქსიმალური კი 5 ათასი ლარით განისაზღვრა. ჯარიმის ოდენობას კი ნაგვის მავნებლობა და წონა განსაზღვრავს.

რას ფიქრობს საზოგადოება ამის შესახებ და იმუშავებს თუ არა ეს მექანიზმი, აღნიშნულზე მოქალაქეებისაგან შემდეგი შევიტყვეთ:

ირაკლი გოგლიძე: „ეს ყველაფერი კარგია და იმედია მივეჩვენებო, მაგრამ სანამ ამოქმედდებიან ამ კანონს, იქნებ ურნებიც დაამატონ, ყველამ ვიცით, რომ ქალაქში არ გვაქვს საკმარისი ურნები, სადაც შევძლებთ ნაგავი განვათავსოთ“

ლია ვაშაკიძე: „იმედია, ეს ჯარიმები კულტურას გვასწავლის ქართველებს, თავიდან კონტროლიორების თემაც გვაწუხებდა ავტობუსებში, მაგრამ მივეჩვიეთ, ალბათ რაც მეტი იქნება ჯარიმა, მით უფრო დავიცავთ გარემოს დაბინძურებისგან“

ნოდარ ბათიაშვილი: „ყველაზე მეტად მომწონს ეს კანონი რაც მიუღიათ, მხოლოდ ეს ჯარიმა თუ შეაშინებს ქართველებს. მაგრამ აქ არის პრობლემა, სად წავიღოთ ეს ნაგავი.“

მე პირადად ჩხიკვაძეზე ვცხოვრობ და დადინის ქუჩამდე ხელით ჩამაქვს ნაგავი, იმის გამო, რომ ურნა არ დგას ჩემ ქუჩაზე...”

აღსანიშნავია, რომ ჯარიმის გადაუხდელობის შემთხვევაში, დაიწყება ადმინისტრაციული საქმის წარმოება, აღნიშნული კანონდარღვევად ჩაითვლება და მოხდება ჯარიმის იძულების წესით ამოღება. გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის სამსახურის უფროსის ალვერდ ჩანქსელიანის განცხადებით აღნიშნული კოდექსის შემუშავება აუცილებელი გახდა არსებული მდგომარეობიდან გამომდინარე და სანქციები მისი ეფექტურობის ერთ-ერთი ძირითადი გარანტია.

- „ნარჩენების მართვის კოდექსის„ კანონპროექტის შემუშავებას წინ უძღოდა რთული მოცემულობა – ქვეყანაში ნარჩენების არსებული სისტემები რეალურად ვერ პასუხობდა ეკოლოგიურ და სანიტარულ მოთხოვნებს; რეგულაციები, რომლებიც არსებობდა ჩვენს ქვეყანაში იყო ფაქტობრივად, საბჭოთა პერიოდის დროინდელი ნორმები, აბსოლუტურად შეუსაბამო თანამედროვე სტანდარტებთან. დიდი ხანია დგას დღის წესრიგში სამართლებრივი ბაზის შემუშავების აუცილებლობა.
- ახალი კანონპროექტით, სანქციების საკითხი გადამუშავდა თავიდან ბოლომდე, მოხდა მისი ინტეგრირება ერთ კოდექსში, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ევროპეულ რეგულაციებთან, ჯარიმების ოდენობა განისაზღვრა ექსპერტების მიერ ადგილობრივი რეალობის გათვალისწინებით. სამუშაოდ ავიღეთ გერმანიის მაგალითი, თუმცა ჩვენს საჯარიმო სანქციებში მოხდა აქ არსებული რეალობის გათვალისწინება. მოქალაქე, მეწარმე, რომელიც ჯარიმდება გარემოს დაბინძურებისა თუ დანაგვიანებისთვის, უნდა იყოს გადამხდელუნარიანი. კანონპროექტის ყველა პუნქტს ვერ ჩამოვთვლი, ეს ვრცელი ნუსხაა, მაგრამ საკმაოდ გამკაცრდა გარემოს დანაგვიანებისთვის დადგენილი სანქციები პარკებში, სკვერებში, დაცულ ტერიტორიებზე, მაგალითისთვის მოვიყვან რამდენიმე პუნქტს: 2 კილოგრამამდე მუნიციპალური ნარჩენების გარემოში დაყრა, გადაგდება ან/და მიტოვება, გამოიწვევს დაჯარიმებას 80 ლარის ოდენობით; იგივე ქმედება ჩადენილი საცხოვრებელი სახლებიდან ან შენობა-ნაგებობებიდან ჯარიმდება 100 ლარით. ხოლო 2 კილოგრამამდე ნარჩენის გადაყრა ავტოსატრანსპორტო საშუალებიდან, გამოიწვევს მძღოლის, ხოლო საზოგადოებრივი ტრანსპორტის შემთხვევაში, დამრღვევის დაჯარიმებას 120 ლარის ოდენობით. ცვლილება ითვალისწინებს შინაური ცხოველის მეპატრონის 50 ლარით დაჯარიმებას, თუკი ის ტერიტორიას ფეკალური მასისგან არ გაასუფთავებს. 150 ლარით დაჯარიმდება ის ადამიანი, რომლის ცხოველმა, ტერიტორიის 1 კუბური მეტრი ფეკალური მასით დააბინძურა... სანქციების ოდენობასთან დაკავშირებით კანონპროექტზე მომუშავე ჯგუფის წევრებს შორის განსხვავებული აზრი იყო, მაგალითად მე სოციალური ფონის გათვალისწინებით შედარებით დაბალი ჯარიმების დაწესების მომხრე ვიყავი, მაგრამ საბოლოოდ ჯარიმების დღეისათვის მიღებულ ოდენობებზე შევთანხმდით“.

სანქციების არსებული სახით და არსებულ მომენტში შემოღების შედეგიანობის არ სჯერად გარემოსდამცველების მნიშვნელოვან ნაწილს, რომლებიც აცხადებენ რომ თუ სრულფასოვნად არ დარეგულირდა ნარჩენების შეგროვება-გატანის საკითხი, ნარჩენების მართვის ეს სისტემა, მხოლოდ ჯარიმების „ხარჯზე“ შედეგის მომტანი ვერ იქნება...

„საიმისოდ, რომ ასე ვთქვათ დანაგვიანების გამო სანქციების გამკაცრება საგრძნობი ეფექტის მომტანი გახდეს, აუცილებელია პარალელურ რეჟიმში მოგვარებული ყოფილიყო ნარჩენების განთავსებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურის მოწყობის საკითხი.

ამ მხრივ კი დღეისათვის არათუ საქართველოს სხვა დასახლებებში, არამედ დედქალაქშიც კი არასასარბიელო მდგომარეობა. ვგულისხმობ, როგორც ფეხით მოსიარულეთათვის განკუთვნილი ურნების, ასევე საცხოვრებელ სახლებში დაგროვილი ნარჩენების განთავსებლად გამოყოფილი კონტეინერების ნაკლებობას. ცალკე აღნიშვნის ღირსია წვრილი კომერციული ობიექტების ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის სისტემა, რაც დღემდე პრაქტიკულად სრულად მოუწესრიგებელია.“ - აცხადებს გარემოსდაცვითი საკითხების ექსპერტი ლაშა ჩხარტიშვილი.

ჩხარტიშვილი მიიჩნევს, რომ სანქციების გამკაცრება კარგია, მაგრამ ის შესაბამისობაში უნდა მოდიოდეს მოსახლეობისა და წვრილი მეწარმეების გადახდისუნარიანობასთან. ის ასევე თვლის, რომ შედეგის მისაღწევად აუცილებელია სახელმწიფომ საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისაკენ მიმართული ეფექტური საინფორმაციო-შემეცნებითი კამპანიის განხორციელება დაიწყოს.

„თავისთავად ქუჩებისა და სხვა ტერიტორიების ნარჩენებით დაბინძურების გამო სანქციების გამკაცრება სწორი ნაბიჯია, თუმცა საიმისოდ, რომ აღნიშნულმა რეალური შედეგი მოიტანოს მრავალი გარემოებაა გასათვალისწინებელი. საქმე ის არის, რომ ერთის მხრივ, კონკრეტულ ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირებთან მიმართებაში ჯარიმების ოდენობა, როგორც გარემოსათვის მიყენებული ზიანის, ასევე მათი შემოსავლების ადეკვატური უნდა იყოს. ის ერთის მხრივ ასე ვთქვათ საგრძნობი ფინანსური ზიანის მომტანი უნდა იყოს მათთვის, მაგრამ მეორეს მხრივ, მათი გადახდის უუნაროდ ქცევისა და გაკოტრების წინაპირობაც არ უნდა გახდეს.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე ვთვლი, რომ განსაკუთრებით კი მოქალაქეებთან მიმართებაში სანქციები ზედმეტად მკაცრი და მათ გადახდისუნარიანობასთან შეუსაბამოა. ამასთანავე სანქციების გამკაცრება ზოგადად ნაჩქარევია, რადგან ჯერ დასახლებული პუნქტებში ოპტიმალურ მაჩვენებლამდე უნდა გაიზარდოს ურნებისა და კონტეინერების რაოდენობა, ასევე მოწესრიგდეს წვრილი საწარმოებიდან ნარჩენების გატანის სისტემა და შემდეგ იქნას შემოღებული ისინი. ამ ყოველივეს პარალელურად კი სახელმწიფომ უნდა აწარმოოს საზოგადოების ინფორმირებისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერებისაკენ ამაღლების მიმართული აქტიური საზოგადოებრივი კამპანიები.“

კანონი კი უკვე ძალაშია! ნარჩენებით გარემოს დამაბინძურებელი კანონდარმღვევ მოქალაქეთა, ასევე მეწარმეთა გამოვლენა და დაჯარიმება, საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს, შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის შესაბამისი სამსახურების წარმომადგენლებს დაევალათ.

რამდენად სამართლიანია ნაგავი ურნის გარეშე და ჯარიმა ურნის ნაკლებობის გამო ამაზე დავა უკვე დაწყებულია...

იმას კი, ქვეყანაში არსებული მძიმე სოციალური ფონზე დაწესებული საგრძნობად მაღალი საჯარიმო სანქციები, რამდენად შედეგის მომტანი აღმოჩნდება, უკვე დრო გვაჩვენებს...

ასევე დრო იქნება ობიექტური მსაჯული იმისა, თუ რამდენად მკაცრად მიუდგება ხელისუფლება საკუთარ თავს ნარჩენების მართვის სფეროში დაგროვილი მრავალრიცხოვანი პრობლემების გადაჭრისათვის აუცილებელი ქმედებების განხორციელებისას, როგორც მან ეს უკვე მოქალაქეებთან მიმართებაში განახორციელა...

სოფო ძიგუა

TV და რადიო პალიტრა, გარემოსდაცვითი თოქ-შოუ „მწვანე-ზონის“ კორესპოდენტი

კლიმატის ზეგავლენა ხაჯლის ხეებზე

გასული წლის ვეგეტაციის სეზონი კრიტიკული აღმოჩნდა ისეთი სტრატეგიული სასოფლო-სამეურნეო კულტურისათვის, როგორცაა კაკალი.

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში კაკლის ხის პრობლემები სხვადასხვაგვარად „დალაგდა“. თუმცა თავად დაზიანებული ხეები ტყუპის ცალეზივით გავს ერთმანეთს. გთხოვთ შეადაროთ თანდართული სურათები - ერთი მათგანი ცხენისწყლის ხეობაში გახლავთ გადაღებული, საშუალო მთის ზონაში, ხოლო მეორე - დურუჯის ხეობაში.

ის, რომ კაკალი ძლიერად რეაგირებს კლიმატის ცვლილებაზე - ამის შესახებ ბევრი მეზობელი და უფრო მოშორებული რეგიონი იტყობინება, განსაკუთრებით ცენტრალური აზია. თუმცა, ჩვენი დაკვირვებით, კლიმატის ზეგავლენის შეფასებას უფრო ღრმა შესწავლა და მიზეზ-შედეგობრიობის კვლევა დაჭირდება, ვინაიდან ძალიან მსგავსი (თითქმის იდენტური) მორფოლოგიური სურათი სრულიად სხვადასხვა მიზეზებით შეიძლება იყოს განპირობებული.

დურუჯის ხეობაში კაკლის პრობლემები 2014 წლის ვეგეტაციის დაწყების შემდგომ ყინვებთან უნდა იყოს დაკავშირებული. ცხენისწყლის ხეობაში ვეგეტაციის პერიოდი უფრო გვიან დაიწყო და ყინვები, ამ შემთხვევაში, გადამწყვეტი ფაქტორი ვერ იქნებოდა; ჩვენი აზრით, ბევრად უფრო საგულისხმოა მკვეთრად მოჭარბებული ტენიანობა, რაც ლენტეხის მუნიციპალიტეტში უკვე სერიოზული პრობლემა ხდება გაზაფხულის დაწყებასთან ერთად.

2014 წლის პრობლემები კაკლის ხეებმა მძინარე კვირტების ხარჯზე გადალახეს (გთხოვთ შეადაროთ თანდართული სურათები): ფოთლების განლაგება ხშირია ხის მთავარ ღეროსთან ახლოს, ხოლო ვარჯის დისტალური ტოტები შიშველია.

ის, რომ ბოლო 3-4 წლის განმავლობაში კაკლის ფოთლებზე უმრავლეს შემთხვევაში შეინიშნება მწერების და სხვა ბიოლოგიური აგენტების ინტერფერენცია (სხვათა შორის

თბილისშიაც), უდაო ფაქტია და ფრიად სააღბათოდ, ეს აქტივობაც კლიმატის ცვლილებასთან უნდა იყოს დაკავშირებული, თუმცა კაკლის ხეების შემოაღნიშნული მდგომარეობა ამ კონკრეტულ (ინსექტურსა და ფუნგური ბუნების) ფაქტორებთან უშუალოდ არ უნდა იყოს დაკავშირებული.

შეიძლება ასეც გავმარტოთ - კლიმატის ცვლილების ზეგავლენის პირველადი დაკვირვება ინდიკატორულ არბორეულ კულტურებზე მეგა და მეზოდონეებზე უნდა იყოს სტრუქტურირებული, სადაც მეგა დონე უფრო მეტად გეოლოგიური, ჰიდროლოგიური, მეტეოროლოგიური და, ბუნებრივია, ბოტანიკური კვლევის ფორმატში უნდა მიმდინარეობდეს, ხოლო მეზოდონე უფრო მეტად ბიოლოგიური აგენტების ინტერფერენციაზე უნდა იყოს ფოკუსირებული.

როგორ მოიქცევიან კაკლის ხეები 2015 წელს, თუ გადარჩება წინა სეზონზე დაზიანებული ხეები, როგორია ადაპტაციის პოტენციალის მდგენელები - ეს ყოველივე მიმდინარე კვლევის საგანია, ხოლო

შედეგები გვიჩვენებს, რამდენად სისტემურია კაკლის ხის პრობლემები კლიმატის ცვლილების ფონზე საქართველოს რეალობაში და რამდენად შემთხვევითი იყო 2014 წელს დაფიქსირებული პრობლემა.

თუ თქვენს რეგიონში დააფიქსირებთ კაკლის ხის მსგავს ან სხვაგვარად უჩვეულო ქცევას, გთხოვთ დაგვიკავშირდეთ: contact@info-cda.org ან დაგვირეკოთ (+995 32) 2 967542.

თქვენი ინფორმაცია შეიძლება ძალიან მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს არა უბრალოდ პრობლემის დაფიქსირების, არამედ საქართველოს ენდემის - კაკლის კულტურის გადარჩენის საქმეში.

ნათელა გიუნაშვილი
ასოციაცია-საზოგადოება განვითარებისათვის

ენარგებია, აეოლოგია, ჯლიმატის ცვლილება - ჯრიზისი?

ქვეყნის ეფექტიანი მართვისთვის აუცილებელია დიდი მოცულობის ეკონომიკური, სოციალური და გარემოს მდგომარეობის მარჯვენებლების ანალიზი და აღრიცხვა. სამეურნეო საქმიანობის ყველა მიმართულების სწორი დაგეგმვა და მართვა, კი დამყარებულია სანდო საინფორმაციო ბაზის შექმნაზე და ამ ბაზის ეფექტიანი მენეჯმენტის სისტემის შემუშავებაზე.

სამწუხაროდ, ენერგეტიკის, მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ტრანსპორტის და ადამიანის საქმიანობის სხვა დარგების თანამდევო მავნე პროდუქტები გადამწყვეტ როლს თამაშობენ გარემოს (ატმოსფეროს) დაბინძურებაში და შესაბამისად ზეგავლენას ახდენენ კლიმატის ცვლილების პროცესზე. გამომდინარე აქედან, ხსენებული საინფორმაციო ბაზის უმთავრეს ელემენტს წარმოადგენს ინფორმაცია კლიმატის შესახებ.

კლიმატის ცვლილებაზე მიძღვნილი გაეროს 1992 ჩარჩო კონვენციაში UFGCC-ში (United Nations Framework Convention of Climate Change) მითითებულია, რომ კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ღონისძიებებთან კოორდინაციაში. ასეთი კოორდინაციის მისაღწევად, განვითარებადმა ქვეყნებმა სათბური გაზების გამოფრქვევის შემცირების ღონისძიებების პარალელურად, ენერგოეფექტურობის საშუალებების უფრო მაღალი დონის მიღწევა-მოხმარებით უნდა განახორციელონ ენერგოგენერაციის გაზრდა. EEA-s (European Environmental Agency) მონაცემების მიხედვით, ბოლო 150 წლის განმავლობაში გლობალური კლიმატი ტემპერატურის მატების მხრივ საგრძნობლად შეიცვალა, რაც თავისმხრივ გამოწვეულია ატმოსფეროში CO₂-სა და სხვა მავნე ნივთიერებების გამოფრქვევით.

ამ პრობლემის გადასაჭრელად მსოფლიოში შემუშავდა მარეგულირებელი მექანიზმები, რომელთა შედეგად, დაიდო UFGCC-ის კონვენცია და მასთან დაკავშირებული კიოტოს პროტოკოლი, რომელიც მხარე ქვეყნებს (განსაკუთრებით განვითარებულ ქვეყნებს) ავალდებულებს, 1990 წლის მონაცემებთან შედარებით (ეს წელიწადი საბაზისოდ არის მიჩნეული), საერთო გამონაბოლქვის ეტაპობრივ შემცირებას. ქვეყნებს ინდივიდუალურად გამოეყოთ გარემოს დაბინძურების ქვოტები (AAUs - assigned amount units) სადაც 1 ერთეული წარმოადგენს 1 ტონა CO₂-ს ან მის ექვივალენტს. კიოტოს პროტოკოლი მხარე ქვეყნებს ავალდებულებს ამ ქვოტების დაცვას. ამასთან, შემუშავებულია ე.წ. „მოქნილი

მექანიზმები“, რომელთა დახმარებითაც სახელმწიფოებს საშუალება ეძლევათ შეასრულონ მათზე დაკისრებული ვალდებულებები (ქვოტების ყიდვა-გაყიდვა).

საქართველო მიერთებულია ყველა აღნიშნულ კონვენციას და ხელშეკრულებას. ჩვენს ქვეყანაში ელექტროენერჯის 80%-ი გამოიშვება ჰიდროელექტროსადგურებზე, დანარჩენი 20%-ი გარდაბანში განთავსებული სამი თბოელექტროსადგურით, რომელთა ძირითად საწვავს ბუნებრივი აირი წარმოადგენს. ეს საწარმოებია: ს.ს. „ენერჯი ინვესტი“, შპს „მტკვარი ენერჯეტიკა“ და ს.ს. „თბილსრესი“. ქვეყნის ელექტროენერჯის მთლიანი გამომუშავება დაახლოებით 10 მლრდ კვტსთ შეადგენს. საქართველოს ტერიტორიის 40% დაფარულია ტყეებით, რაც ყოველდღიური საჭიროებისათვის განაპირობებს მოსახლეობის მხრიდან მათ ინტენსიურ ჭრას. სხვადასხვა წყაროების მიხედვით წელიწადში მოჭრილი ტყის რაოდენობა კილოვატსაათობრივ ეკვივალენტში 2-7 მლრდ კვტსაათს უდრის. საერთაშორისო ორგანიზაციების გამოკვლევების მიხედვით საქართველოში 2006 წ. CO₂-ის ემისია ერთ სულ მოსახლეზე წელიწადში 2.5 ტონას შეადგენდა, 2009 წელს - 1.24 ტონას. გამონაბოლქვი საქართველოში შემცირდა: 1990 წ. 46,363 მტ CO₂-ის ეკვივალენტიდან - 2006 წ. 12,218 მტ CO₂-ის ეკვივალენტამდე (ორივე შემთხვევაში მოსახლეობის რაოდენობა მიჩნეულია 4.5 მლნ.?!).

რამ შეამცირა გამონაბოლქვის რაოდენობა?! აშკარაა, რომ ეს მოხდა არა უახლესი ტექნოლოგიების დანერგვის ხარჯზე, არამედ მრეწველობის სრული კოლაფსის გამო, რასაც დიდწილად ხელი შეუწყო წლების მანძილზე ქახნებისა და საწარმოების ძარცვამ და მათი მანქანა-დანადგარების დაყიდვამ ან ჯართად ქცევამ.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ წლების მანძილზე, სხვადასხვა მთავრობების გარემოსდაცვითი და ენერჯეტიკის განვითარების პოლიტიკა არსებითად არ განსხვავდება ერთმანეთისაგან - ქართველი ექსპერტების დასკვნების და საზოგადოებრივი აზრის სრული უგულველყოფა თითქმის „ტრადიციად“ იქცა მთავრობებისა და პარლამენტისათვის (ამის მაგალითია ცვლილებები კანონში ნარჩენების შემოტანის და ტრანზიტის შესახებ).

აქედან გამომდინარე ძნელია ცალსახად ვთქვათ, რომ ქვეყანა მოქმედებს ევროკავშირთან ინტეგრაციის კონტექსტში, იმის გათვალისწინებითაც კი, როდესაც გარემოსდაცვითი სტანდარტები ასოცირების ხელშეკრულების თანახმად უნდა ამოქმედდეს ოთხი წლის შემდეგ. თუ ამას დავუმატებთ ევროპის ენერჯეტიკულ გაერთიანებასთან არ მიერთებას (და არა ქარტიასთან!).... საკმაოდ შემამოფოთებელი სურათი ისახება.

ნებისმიერი ტექნოგენური კატასტროფა არის გარემოზე შემოქმედების შეფასების (გზშ) უგულველყოფის შედეგი. აქედან გამომდინარე საქართველოში ენერჯეტიკის განვითარებას, გარემოს დაცვის მხრივ, აქვს სერიოზული პრობლემები, განსაკუთრებით რამოდენიმე ათეული სხვადასხვა ტიპის ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის კონტექსტში. უფრო მეტიც, ამ ორი ფენომენის (ენერჯეტიკა და გარემოს დაცვა) წესით რაციონალური და კონსენსუსზე აგებული ურთიერთობა სულ უფრო წინააღმდეგობრივი ხდება. ვერავინ ვერ იტყვის, რომ ეკონომიკის განვითარება შეიძლება ენერჯეტიკის განვითარების გარეშე განხორციელდეს, მაგრამ ასევე ვერავინ იტყვის, რომ გარემოს დაცვის მიშვებული პრობლემები არ უნდა გავითვალისწინოთ ენერჯეტიკის განვითარებისას.

დღევანდელი რეალობა გვიჩვენებს, რომ საქართველოში დაგეგმილ/განსახორციელებელი ენერჯეტიკული პროექტები საგრძნობლად ზრდის ეკოლოგიური რისკების საშიშროებას.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი პლანეტა რამოდენიმე მილიარდი წელიწადი არსებობს, ადამიანს ძალიან გაუჭირდა საკუთარი თავის დამკვიდრება და ამ პროცესს, ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლივობიდან გამომდინარე, ძალზე დიდი დრო დაჭირდა. ისმის კითხვა – როგორ მოვიქცეთ? ცივილიზაციის ტექნიკური პროგრესისათვის ფიზიკური არსებობის საწყისი ბუნება გავანადგუროდ, თუ ავირჩიოთ გარემოს დაცვის და მისი

შესაძლებელი აღდგენის გზა, რათა გადავარჩინოთ ჩვენი პლანეტა, რომელიც სამყაროში ჯერჯერობით კაცობრიობის არსებობის ერთადერთი კერაა? აღნიშნული პრობლემები გასული საუკუნის 40-ან წლებში გაჩნდა და იმ პერიოდისათვის, თუ პასუხი პირობითად მაქსიმუმ ხუთ ქვეყანას მოეთხოვებოდა, 21-ე საუკუნეში ასეთი პრობლემების გადაჭრაზე უკვე ყველა ქვეყანა ფიქრობს, მათ შორის „მესამე სამყარო“, რომლის რიგებში მოგვწონს ჩვენ თუ არ მოგვწონს – საქართველოცაა.

საბჭოთა კავშირის დანგრევის შემდეგ, საქართველომ ყველა შანსი გაუშვა იმისათვის, რომ ეს ასე არ მოხდარიყო. არის თუ არა საქართველო „მესამე სამყაროს“ წარმომადგენელი? სოციალურ-ეკონომიკური სიტუაციიდან გამომდინარე - არის. საქართველოში არსებული ნეგატიური სოციალურ-ეკოლოგიური მდგომარეობა დიდ წილად განპირობებულია ბუნებრივი რესურსების დაუსაბუთებელი, გადაჭარბებული ექსპლოატაციით (მაგალითად ტყის ჭრა, საყდრისი და ა.შ.) და ეკონომიკურად არაადეკვატურად შეფასებული „დერეფნული“ პოლიტიკით, რამაც უკანასკნელ პერიოდში ეკონომიკურ ზრდას ეკოლოგიური პრობლემების და გარემოს დაბინძურების ბარიერი შეუქმნა. ამასთან, აბსოლუტურად გაუგებარია ენერგეტიკული და გარემოს დაცვის პოლიტიკა: ერთის მხრივ გააჯიუტებული დადებითი დამოკიდებულება დიდი კაშხლების, წყალსაცავების, კასკადების და დერივაციული გვირაბების მშენებლობაზე, მეორეს მხრივ არაადეკვატური დამოკიდებულება ამ ჰესების გზშ-ს მიმართ. ამას რომ დავუმატოდ ქვეყნის პარლამენტის მიერ მიღებული აბსოლუტურად უსაფუძვლო გადაწყვეტილება ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ასაშენებლად გაურკვეველი წარმოშობის ნარჩენების შემოტანის უფლების შესახებ, აშკარად ჩანს, რომ ქვეყანას არ გააჩნია გააზრებული პოლიტიკა არც ენერგეტიკაში და არც გარემოს დაცვაში.

კაცობრიობას 2050 წლისათვის დაგეგმილი აქვს გააორმაგოს ჰიდროენერჯის გამო-მუშავება, რაც IEA-ს (ენერგეტიკის საერთაშორისო სააგენტო) ექსპერტთა აზრით 3 მლრდ ტონით შეამცირებს ატმოსფეროში სათბური გაზების გამონაბოლქვის რაოდენობას. „International rivers“-ის (საერთაშორისო ორგანიზაცია რომელიც გამოდის მაღალი კაშხლების მშენებლობის წინააღმდეგ და მდინარეების გადარჩენის მოთხოვნებით) ანალიტიკოსების აზრით კი დიდი ჰესების მშენებლობისას შექმნილი კაშხლები და წყალსაცავები პასუხიმგებელნი არიან ატმოსფეროში ადამიანის საქმიანობით გამოფრქვეული მეთანის 25%-ზე. IEA-ს 2013 წლის მონაცემების მიხედვით ჰიდროენერგეტიკა ჩვენს პლანეტაზე მოხმარებული ელექტროენერჯის 17%-დე აწარმოებს, რამაც თითქმის 4 ათასი TWH (ტერავატი-1მილიონი მეგავატი) საათში შეადგინა. ცნობისათვის შეგახსენებთ, რომ ატომური ელსადგურების წილად მთლიან გამოიმუშავებაში 13% მოდის, ხოლო დანარჩენი ორგანული საწვავის (67%) და ენერჯის განახლებადი წყაროების (3%) გამოყენებით არის გამოიმუშავებული. IEA-ს განცხადებით ჰესების მუშაობისას არ წარმოიქმნება ნახშირბადის დიოქსიდი CO₂ და შესაბამისად ემისიაც ნულის ტოლია. „დიდი კაშხლები სათბური გაზების ემისიის უფრო დიდ წყაროს წარმოადგენენ“ – IEA-ს მოხსენებას ოპონირებენ „ინტერნაციონალ რივერს“-ის წარმომადგენლები. მაგალითისათვის მოყავთ ბრაზილიური მკვლევარების მონაცემები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ კაშხლები და წყალსაცავები პასუხისმგებელნი არიან მეთანის სრული ემისიის 25%-ზე. ციფრებში ეს 104 მლნ ტონა მეთანს (CH₄) შეადგენს, და ეს მონაცემი გლობალური დათბობის მიზეზთა შორის ერთერთ პირველ ადგილზეა.

მდინარეების დამცველების აზრით მაღალი ენერგორესურსების ზრდისათვის კაშხლების მშენებლობა არაადეკვატურ რეაქციას წარმოადგენს, ვინაიდან ჰესების პროექტები ეყრდნობა იმ თვალთსაზრისს, რომ მდინარეების დინების პარამეტრები მომავალში უცვლელი დარჩება. არ ითვალისწინებენ იმ ფაქტს, რომ კლიმატის ცვლილებამ შეიძლება ნალექების რაოდენობის ან მყინვარების დნობის მნიშვნელოვანი და გაუთვალისწინებელი მეტამორფოზა გამოიწვიოს. ასეთ შემთხვევაში ერთის მხრივ ხშირმა გვალვებმა ჰესები,

წყლის ნაკლებობის გამო, შეიძლება ეკონომიკურად არარენტაბელურად აქციოს, ხოლო მძლავრი ნალექების შემთხვევაში კაშხლების გარღვევის, ნატანის დიდი რაოდენობის და კატასტროფული წყალდიდობების რისკი არის მოსალოდნელი.

სულ მსოფლიოში 80 ათასი წყალსაცავია, მათ შორის 1000-სი ჰესებს ეკუთვნის. ჰესებთან არსებული წყალსაცავების მთლიანი საშუალო ფართი 6000 კმ². საქართველოს ტერიტორიაზე 44 წყალსაცავია, საერთო ფართობით 163 კმ², ხოლო მოცულობა 3,3 მლნ. მ³. უკანასკნელ ათწლეულში ჩატარებული გამოკვლევები გვიჩვენებს, რომ ჰესების წყალსაცავები, თავისი წარმოქმნის ანთროპოგენური მიზეზების გამო, სათბური გაზების გამოყოფის მძლავრ წყაროს წარმოადგენენ. ამ პროცესის ნედლეულად, რომელიც ორგანული ნახშირბადის დესტრუქციის დროს ვითარდება, მცენარეულობა, ნიადაგი, პლანქტონი, ჩამონადენი წყლები და ა.შ. წარმოადგენს. თავისი არსებობის პერიოდში წყალსაცავები ნებისმიერ განედზე მუდმივად წარმოადგენენ მეთანის, ნახშირორჟანგის და სხვა სახის გამონაბოლქვების წყაროს. გამოფრქვევის ინტენსივობაზე ბევრი ფაქტორი მოქმედებს, მათ შორის წყალსაცავების ექსპლოატაციის რეჟიმები, ლოკალური ბუნებრივ-კლიმატური პირობები, წყალსაკრების ათვისების სამეურნეო მასშტაბები, ეკოლოგიური მდგომარეობა და სხვა. გამოკვლევების შედეგი, რომლებიც სხვადასხვა კონტინენტებზე ჩაუტარდა 100 წყალსაცავს, გვიჩვენებს, რომ სათბური გაზების გამოფრქვევის საერთო მოცულობა 48 მლნ ტ CO₂ და 2 მლნ ტ CH₄ შეადგენს. ამასთან, არ უნდა დაგვაფიწყდეს, რომ მეთანის მავნე ზემოქმედება გარემოზე 21-ჯერ აღემატება CO₂ ზემოქმედებას. ამ შედეგების მიხედვით CO₂ საშუალო გამოფრქვევამ დაახლოებით 100გ CO₂/კვტს შეადგინა. არის თუ არა ჰესებზე მიღებული ელ/ენერგია სუფთა? სამწუხაროდ არა. მაგალითად საქართველოში მარტო ჰესებზე მიღებულ ელ/ენერგიას ყოველ წელიწადად 800 ათასი ტ მარტო CO₂ გამოფრქვევა მოყვება, რაც ერთ სულ მოსახლეზე წელიწადში 200 კგ შეადგენს.

იმისათვის, რომ შევჩეროთ თითქმის უკვე არაკონტროლირებადი კლიმატის ცვლილება, აუცილებელია ენერგეტიკის განვითარებისათვის გამოვიყენოთ ენერგიის განახლებადი წყაროები, თუ, დღესვე მივიღებთ შესაბამის ზომებს და ენერგეტიკის განვითარებაში პრიორიტეტს განახლებადი ენერგიის წყაროებს მივანიჭებთ, 2050 წლისათვის შევძლებთ მოსახლეობის ენერგეტიკული მოთხოვნების დაკმაყოფილებას. ამ კონტექსტში სასიხარულოა ენერგეტიკის სამინისტროს მიერ დაანონსებული ინფორმაცია 2015 წელს გორის რაიონში ქარის ელ/სადგურის შესაძლო მშენებლობის შესახებ და ამავე დროს

ნამდვილად არ არის სასიხარულო გარდაბანში მშენებარე 230 მგტ აირტურბინული ელ/სადგურის გაშვება მ/წ აგვისტოს თვეში, რომლის წლიური გამონაბოლქვი 1 მლნ ტ და 1 სულ მოსახლეზე 250 კგ CO₂ შეადგენს. არ უნდა დაგვაფიწყდეს, რომ მსოფლიოში 2012 წლიდან ექსპლოატაციაში შეყვანილი ენერგოსიმძლავრეების ნახევარი განახლებად ენერგიის წყაროებზე მოდს.

მოვიდა დრო როდესაც რადიკალურად უნდა გამოვთქვად ჩვენი პოზიცია: ჰიდროენერგეტიკა და თბოელექტროსადგურები, რომლებიც წიაღისეულ საწვავზე მუშაობენ, წარმოადგენენ მე-19 საუკუნის ენერგეტიკას. ქვეყნის მთავრობა უნდა შეტრიალდეს 21-ე საუკუნის ენერგიის წყაროებისაკენ, განსაკუთრებით მზისა და ქარისაკენ, რომლებიც ენერგოდანზოგვის და ენერგოეფექტურობის თანამედროვე სამეცნიერო მიღწევების დანერგვასთან ერთად უზრუნველყოფს მოსახლეობას ეკოლოგიურად სუფთა და ხელმისაწვდომი ენერგიით.

თამაზ ვაშაკიძე, ნინო ჩხობაძე

პროექტს - „დავასუფთაოთ საქართველო - საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მისი ჩართვა მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების პროცესში“ (ფაზა 2), ახორციელებს არასამთავრობო

ორგანიზაციათა კონსორციუმი – „საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები-საქართველო, მდგრადი განვითარების კავშირი „ეკოვიჟენი“ და საქართველოს ბუნების მკვლევართა კავშირი „ორქისი“, შვედეთის მთავრობის ფინანსური უზრუნველყოფით.

22 მარტი წყლის რესურსების დაცვის დღეა!

22 მარტს, საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის ორგანიზებით, „დავასუფთაოთ საქართველო“ კამპანიის ფარგლებში, ჩატარდა თბილისის ზღვის მიმდებარე ტერიტორიაზე დასუფთავების აქცია, რომელშიც ორანიზატორებთან ერთად მონაწილეობა მიიღეს თბილისის 208-ე საჯარო სკოლის მოსწავლეებმა და პედაგოგებმა. შეგროვდა დაახლოებით 5 მ³ ნარჩენი რომელიც გატანილი იქნა შესაბამისი სამსაურის მიერ ნაგავსაყრელზე.

პროექტი „დავასუფთაოთ საქართველო - საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მისი ჩართვა მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების პროცესში“ (ფაზა 2) ხორციელდება შვედეთის მთავრობის ფინანსური უზრუნველყოფით

პროექტი „დავასუფთაოთ საქართველო - საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება და მისი ჩართვა მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის გაუმჯობესების პროცესში“ (ფაზა 2) ხორციელდება საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროს მხარდაჭერით

რედაქტორი: ლელა ყაჭეიშვილი
 გამოცემაზე მუშაობდნენ: ლელა ყაჭეიშვილი, მაია კაპანაძე
 დიზაინი: ირაკლი გულედანი

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები - საქართველო

საქართველო, თბილისი, მუსხაძის ქ. №16, 0162
 ტელ/ფაქსი: (+995 32) 2233740; ელ-ფოსტა: info@greens.ge
 Web-გვერდი: www.greens.ge www.cleanup.ge